

Vymožitelnosť práva v Slovenskej republike

**Elektronický zborník príspevkov
riešiteľov v rámci projektu APVV 0745-07
za rok 2008**

Namiesto úvodu

Vymožitelnosť práva v Slovenskej republike je jedným z hlavných problémov podnikateľského sektora a demokratického fungovania občianskej spoločnosti. Vymožitelnosť práva býva najčastejšie predmetom rôznych konferencií a odborných diskusií, ktorých dosah býva na zmenu celkového stavu nepatrný. Problematika je aj pod drobnohľadom Európskej únie, avšak tiež len izolovane v rámci niektorých právnych inštitútov, pričom len postupne dochádza aj k prijímaniu konkrétnej právnej úpravy.

Z toho dôvodu sa zostavený kolektív riešiteľov z akademických kruhov, doplnený o sudcov, prokurátorov a právnikov z praxe, ktorí disponujú so skúsenosťami z oblasti vedy a výskumu rozhodol preskúmať, v čom spočívajú nedostatky efektívneho uplatňovania práv a povinností jednotlivcami v oblasti občianskeho, obchodného, trestného a správneho práva a svoje výsledky a zistenia aplikovať v praxi – pri príprave a celoživotnom vzdelávaní sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov a odbornej pomoci pri tvorbe predmetnej legislatívy.

Projekt **Vymožitelnosť práva v Slovenskej republike** implementuje s kolektívom riešiteľov **JUSTIČNÁ AKADÉMIA** od 1.9. 2008 do 31.12. 2010.

Obsah

Doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.,

EFEKTIVITA VYMÁHANIA POHĽADÁVOK V KONKURZNOM KONANÍ.....	4
I. Základné východiská	4
1. Konkurzné konanie ako konanie, ktoré nahrádza základné občianske súdne konanie a iné druhy konaní.....	6
2. Konkurzné konanie ako exekučné konanie	10
3. Konkurzné konanie ako riešenie úpadku dlžníka	11

JUDr. Pavol Tomán, JUDr. Ondrej Samaš

Problematika ukladania trestov v rámci dohodovacieho konania	14
--	----

Doc. JUDr. Milan Ďurica PhD., Krajský súd Banská Bystrica

EFEKTIVITA VYMÁHANIA POHĽADÁVOK V KONKURZNOM KONANÍ (Prvá časť)

I. Základné východiská

Konkurzné právo už tradične ponímame z aspektu hmotnoprávneho a procesnoprávneho. Tento príspevok bude zameraný na procesný aspekt konkurzného práva, a to osobitne z pohľadu efektívnosti vymáhania pohľadávok v konkurznom konaní. Jeho cieľom bude analýza platnej právnej úpravy a v prípade potreby budú formulované závery de lege ferenda. Nepôjde pritom o izolované skúmanie konkurzného konania, ale vo väzbe na vymáhateľnosť práva ako takú.

Pokiaľ ide o aspekt procesnoprávny, konkurzné konanie predstavuje osobitný druh občianskeho súdneho konania. Popri mnohých spoločných znakoch, ktoré má konkurzné konanie s občianskym súdnym konaním ako jeho určitý subsystém, je tu množstvo odlišností, ktoré vyplývajú z hmotnoprávnych aspektov konkurzu ako aj z funkcií konkurzného práva, ktoré sa realizujú prostredníctvom konkurzného konania. V tomto príspevku budem vychádzať tak zo zákona č. 328/1991 Zb o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZKV“) ako aj zo zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoKR“) s tým, že pokiaľ to bude účelné bude vykonaná aj ich komparácia ako aj komparácia s právnymi úpravami v iných štátoch.

Ak by sme vychádzali zo zjednodušeného pohľadu na konkurz, môžeme konštatovať, že v konkurznom konaní si veritelia uplatňujú a vymáhajú svoje

pohľadávky a v tomto ponímaní sa ničím nelíši od základného občianskeho súdneho konania. Toto zjednodušené chápanie by však nevystihlo základnú podstatu a funkcie konkurzného práva, ktoré sa realizujú v konkurznom konaní. Konkurzné konanie na rozdiel od základného občianskeho súdneho konania je konaním, ktoré:

- a) nahrádza základné občianske súdne konanie,
- b) nahrádza iné druhy konaní,
- c) je zároveň exekučným konaním,
- d) rieši úpadok dlžníka.

Z týchto aspektov môžeme hovoriť aj o funkciách konkurzu ako takého. Uvedené funkcie si vyžadujú osobitnú úpravu procesných aspektov konkurzu- teda konkurzného konania. Právna úprava konkurzu z týchto dôvodov obsahuje hmotnoprávne a procesnoprávne ustanovenia. Väzba na základné občianske súdne konanie zostáva zachovaná a je v právnych úpravách konkurzu (ZKV a ZoKR) vyjadrená tak, že na konkurzné konanie sa aplikujú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.) len vtedy, ak v procesnoprávných normách konkurzného práva nie sú osobitné ustanovenia. Takto vzťah Občianskeho súdneho poriadku k ZKV a ZoKR je vzťahom *lex generalis a lex specialis*. Uvedený vzťah vyvoláva subsidiaritu v dôsledku ktorej sa na konkurzné konanie prednostne aplikujú procesné ustanovenia konkurzného práva (ZKV alebo ZoKR) a len pokiaľ konkurzné právo nedisponuje osobitnými procesnými ustanoveniami, aplikujeme ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Táto väzba medzi Občianskym súdnym poriadkom a procesnými ustanoveniami konkurzného práva je zoslabená tým, že aj v prípade absencie osobitných procesných ustanovení v ZKV alebo ZoKR, ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku sa na konkurzné konanie použijú **len primerane**. Vývoj konkurzného práva na Slovensku je dôkazom toho, že dochádza k procesnému osamostatňovaniu konkurzného konania a jeho vyčleňovaniu z Občianskeho súdneho poriadku v dôsledku neustále sa rozširujúcej právnej regulácie konkurzného konania v predpisoch konkurzného práva. Je potrebné uviesť, že nie vždy je to

vyvolané objektívnou potrebou. Príkladom sú mnohé duplicitné ustanovenia, ktoré zbytočne zaťažujú právne predpisy konkurzného práva alebo dokonca ide o také pochybenia, ktoré nerešpektujú základné procesné inštitúty. (Na tieto nedostatky bude poukázané v ďalších výstupoch tohto projektu).

II.

1. Konkurzné konanie ako konanie, ktoré nahrádza základné občianske súdne konanie a iné druhy konaní

V základnom občianskom súdnom konaní, pokiaľ sú jeho predmetom majetkové spory, súd vo väčšine prípadov vydáva deklaratórne rozhodnutia, ktorými odstraňuje stav právnej neistoty medzi veriteľom a dlžníkom tým, že rozhodne o tom, či pohľadávka je oprávnená, v akej výške a určí dlžníkovi povinnosť zaplatiť dlžnú sumu. Výsledkom tohto konania je získanie exekučného titulu pre prípad, že dlžník nesplní svoju povinnosť ani napriek právoplatnému a vykonateľnému rozhodnutiu súdu. V klasickom občianskom súdnom konaní sa spravidla rieši pohľadávka jedného veriteľa, ktorú má proti svojmu dlžníkovi. Pre konkurzné konanie je typická pluralita veriteľov, ktorá je *conditio sine qua non* preto, aby konkurzné konanie mohlo vôbec začať a aby po vyhlásení konkurzu bolo možné v ňom pokračovať. Táto podmienka je vyjadrená v ZKV a v ZoKR požiadavkou existencie aspoň dvoch veriteľov. Konkurzné konanie je vo väčšine prípadov sprevádzané veľkým počtom veriteľov, čo sa potom prejavuje v počte účastníkov konkurzného konania. Až extrémny počet veriteľov je v konkurzných konaniach kde je úpadcom subjekt s veľkým rozsahom ekonomickej činnosti (napr. banky) alebo so špecifickým predmetom podnikania, ktorý vyvolá veľký počet veriteľov (napr. nebankové subjekty).

Pokiaľ je na majetok dlžníka vyhlásený konkurz, každý veriteľ, ktorý má záujem aby jeho pohľadávka bola uspokojená v konkurznom konaní, nemá inú právnu možnosť než ako si prihlásiť pohľadávku v konkurznom konaní. To isté platí aj v prípade, ak dlžníkovi bolo povolené vyrovnanie podľa ZKV alebo reštrukturalizácia podľa ZoKR. Veriteľ, ktorý má záujem na tom, aby

jeho pohľadávka bola uspokojená, musí si prihlásiť pohľadávku bez ohľadu na to, či jeho pohľadávka bola priznaná rozhodnutím súdu alebo iného orgánu alebo len tvrdí, že je veriteľom a podaním prihlášky sa stane procesným veriteľom. Predpísaným procesným úkonom pre uplatnenie pohľadávky v konkurznom konaní je tak podľa ZKV ako aj podľa ZoKR prihláška. Konkurzné konanie po podaní prihlášky veriteľa nahrádza základné občianske súdne konanie. Procesné ustanovenia ZKV a ZoKR dokonca zabraňujú veriteľom, aby si uplatnili po vyhlásení konkurzu svoje pohľadávky v základnom občianskom súdnom konaní.

*Podľa § 14 ods. 1 písmeno c) ZKV súdne a iné konania podľa osobitného predpisu, ktoré sa týkajú majetku patriaceho do podstaty, alebo konania o nárokoch, ktoré majú byť uspokojené z tohto majetku, možno začať na návrh správcu alebo podaním návrhu proti správcovi; **ak ide o pohľadávky, ktoré treba prihlásiť v konkurze (§ 20), môže byť konanie začaté v súlade s ustanoveniami § 23 a 24.***

*Podľa § 47 ods. 4 ZoKR súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi, možno po vyhlásení konkurzu začať len návrh správcu, návrhom podaným voči správcovi **v súlade s týmto zákonom alebo z podnetu orgánu príslušného na konanie, pričom účastníkom konania namiesto úpadcu je správca.***

Oprávnenosť a výška všetkých týchto pohľadávok sa musí zistiť v konkurznom konaní. Rozsah zisťovania „právnej povahy“ prihlásených pohľadávok je ďaleko širší ako v základnom občianskom súdnom konaní. Predmetom zisťovania sú aj ďalšie atribúty prihlásených pohľadávok, čo súvisí s exekučnou povahou konkurzného konania. V konkurznom konaní sa musí skúmať poradie prihlásených pohľadávok pre účely uspokojovania v konkurznom konaní, ich zabezpečenie a poradie zabezpečenia. Vzhľadom na to, že pohľadávky, ktoré sa prihlasujú v konkurznom konaní sa vo väčšine prípadov uspokojujú len pomerne, musí sa zistiť poradie ich uspokojovania, pretože najskôr sa uspokojujú pohľadávky, ktoré majú prednostnejšie poradie uspokojenia a len pokiaľ sú tieto uspokojené v plnom rozsahu, môžu sa uspokojovať pohľadávky, ktoré majú nasledujúce poradie. Pred pohľadávkami, ktoré sa prihlasujú formou prihlášky sa uspokojujú pohľadávky proti podstate. V dôsledku rizika neuspokojenia pohľadávok

všetkých veriteľov, musí sa zisťovať aj zabezpečenie pohľadávok a poradie medzi tými veriteľmi, ktorí majú niektoré zo zabezpečovacích práv k tomu istému majetku. Pohľadávky týchto veriteľov sa „prednostne“ uspokojujú z majetku, ktorým sú ich pohľadávky zabezpečené a ak nie sú uspokojené v plnom rozsahu, v neuspokojenej časti sa uspokojujú v súbehu s ostatnými veriteľmi z výťažku získaného z ostatného majetku. I keď v konkurznom konaní ide o zvýšený rozsah preskúmavania pohľadávky, oproti tomu aký je v základnom občianskom súdnom konaní, samotný proces je preskúmavania je efektívny, je ovládaný koncentračnou zásadou a prebieha v zásade mimo súdneho konania. Preskúmavanie pohľadávok je prenesené na správcu a čiastočne (v určitom ponímaní) aj na veriteľov. Právna úprava v ZKV vyžaduje za účelom preskúmavania pohľadávok osobitné pojednávanie označované ako „prieskumné pojednávanie“. Nejde však o klasické pojednávanie, na ktorom by súd zisťoval skutkový stav potrebný na vykonanie záveru o oprávnenosti prihlásenej pohľadávky, ale slúži len deklarovanie a formálne zachytenie toho, či správca prihlásenú pohľadávku uznáva alebo ju popiera. Právo popierať pohľadávku priznáva ZKV aj veriteľom. Pretože prieskumné pojednávanie bolo len formálnym deklarováním stanoviska správcu k prihláseným pohľadávkam a popieranie zo strany veriteľov bolo skôr výnimkou, nová právna úprava v ZoKR zrušila aj prieskumné pojednávanie a popieranie pohľadávky sa realizuje len na základe písomných úkonov správcu v zozname pohľadávok, ktorý za týmto účelom správca vyhotoví. Veritelia môžu svoj „nesúhlas“ s prihlásenou pohľadávkou iného veriteľa vyjadriť formou osobitného procesného úkonu adresovaného správcovi, ktorý zákon označuje ako „podnet“. Je potom na zodpovednosti správcu, či takto podnetovanú pohľadávku bude popierať. Len v prípadoch, že pohľadávka bude kvalifikovaným spôsobom popretá, môže si veriteľ uplatňovať (podľa obidvoch právnych úprav) sporné pohľadávky v osobitných určovacích konaniach (tzv. incidenčné konania). Z pohľadu počtu prihlasovaných pohľadávok ide len o nepatrné množstvo popretých pohľadávok, ktoré si veritelia uplatňujú v incidenčných konaniach.

Konkurzné konanie v tejto časti nahrádza nielen základné občianske súdne konanie ale aj iné konania podľa osobitných právnych predpisov, pretože nie je daná právomoc súdov, ale iných orgánov (§ 7 O.s.p.). V konkurznom konaní sa totiž uplatňujú aj pohľadávky, ktoré vznikli podľa

predpisov verejného práva. V dôsledku vyhlásenia konkurzu sa správne orgány dostávajú do právnej pozície veriteľov a prihlasujú si svoje pohľadávky o ktorých inak rozhodujú ako správny orgán (napr. daňové pohľadávky, clo a pod.). Správca je oprávnený preskúmať aj tieto pohľadávky.

Po vyhlásení konkurzu (povolení vyrovnania alebo reštrukturalizácie), každý kto tvrdí, že má voči dlžníkovi (úpadcovi) pohľadávku a má záujem na jej uspokojení, nemá inú právnu možnosť jej uspokojenia ako jej uplatnenie v konkurznom konaní. Z týchto dôvodov sa podľa predpisov konkurzného práva prerušujú všetky súdne a iné konania začaté pred vyhlásením konkurzu, ak sa týkajú majetku patriaceho do konkurznej podstaty, teda mohli by byť uspokojované z konkurznej podstaty (§ 14 ods.1 ZKV, § 47 ZoKR). Z uvedeného vyplýva, že nie je potrebné, aby sa viedli súdne alebo iné konania, pretože správca je vybavený takou právomocou, ktorá nahrádza činnosť súdov a iných orgánov. Správca je v konkurznom konaní „vybavený špeciálnou právomocou“, ktorá mu umožňuje rozhodovať o tom, či prihlásená pohľadávka o ktorej oprávnenosti inak rozhodujú súdy alebo správne orgány, je alebo nie je oprávnená. Táto právomoc správcu presahuje svojimi právnymi dôsledkami rámec konkurzného konania, pretože zoznam pohľadávok (ak správca pohľadávku nepoprel) je exekučným titulom (§ 45 ods. 2 ZKV a § 105 ZoKR). Nová právna úprava je dôkladnejšia, pretože zoznam pohľadávok je exekučným titulom len pokiaľ prihlásenú pohľadávku v zozname pohľadávok úpadca stanoveným spôsobom nenamietal. Exekučný titul má význam hlavne v tých konkurzných konaniach kde je úpadcom fyzická osoba a v konkurznom konaní nebudú uspokojené v plnom rozsahu všetky pohľadávky veriteľov. Po skončení konkurzného konania si veritelia môžu vymáhať svoje pohľadávky, ktoré neboli uspokojené v konkurznom konaní, priamo v exekučnom konaní na základe zoznamu pohľadávok. Podľa novej právnej úpravy môže tomu dlžník zabrániť, ak podá návrh na oddĺženie a konkurzný súd rozhodne o povolení oddĺženia dlžníka (§ 171 ods. 2 ZoKR). Ak dlžníkom bude obchodná spoločnosť (ide o najčastejšieho dlžníka), dôsledkom skončenia konkurzného konania bude spravidla zánik obchodnej spoločnosti jej výmazom z obchodného registra (§ 68 ods. 4 Obchodného zákonníka).

Uvedená špeciálna právomoc správcu na „rozhodovanie“ o oprávnenosti prihlásených pohľadávok je nevyhnutná. Ak by o pohľadávkach rozhodovali súdy a iné orgány, konkurzné konanie by sa neúmerne predĺžilo. Zároveň je potrebné uviesť, že špeciálna rozhodovacia právomoc správcu umožňuje správcovi poprieť aj také pohľadávky, ktoré sú priznané právoplatnými rozhodnutiami súdu alebo inými orgánmi.

2. Konkurzné konanie ako exekučné konanie

Konkurzné konanie najmä v jeho procesualistickom chápaní (čo zodpovedá najmä nemecko-rakúskemu právnemu prostrediu) je považované aj za generálnu exekúciu. Tak ako už bolo uvedené, pokiaľ si uplatní veriteľ svoju pohľadávku v základnom občianskom súdnom konaní a jeho pohľadávka je oprávnená, súd vyhovie žalobe a uloží dlžníkovi povinnosť zaplatiť dlžnú sumu. Je potom na dlžníkovi, či právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu splní. V opačnom prípade bude veriteľ nútený vymáhať si priznanú pohľadávku v exekučnom konaní. Veriteľ ako oprávnený musí „podstúpiť“ ďalšie konanie, pričom výsledok tohto postupu je rovnako neistý ako v konkurznom konaní. Úspešnosť tohto postupu bude závisieť od toho, či dlžník má dostatok majetku, z ktorého bude možné uspokojovať pohľadávku veriteľa. Je potrebné uviesť, že veriteľ má v exekučnom konaní v zásade väčší predpoklad uspokojenia pohľadávky, ako keď sa jeho pohľadávka uspokojuje v konkurznom konaní v súbehu s ostatnými veriteľmi. Konkurzné konanie nahrádza aj exekučné konanie, pretože ak je pohľadávka veriteľa zistená (nie je popretá), konkurzné konanie v zásade končí uspokojovaním pohľadávok veriteľov z výťažku získaného z majetku úpadcu (dlžníka). Správca je povinný v konkurznom konaní speňažiť celý majetok úpadcu a použiť ho na uspokojenie pohľadávok veriteľov. Táto majetková exekúcia je vykonávaná správcom, pričom správca je oprávnený a povinný vykonávať nielen právne úkony smerujúce k speňaženiu majetku, ale aj ďalšie úkony smerujúce k maximalizácii uspokojenia pohľadávok veriteľov, na ktoré exekútor v exekučnom konaní nie je oprávnený. Správca je predovšetkým povinný podávať odporovacie žaloby a domáhať sa právnej neúčinnosti tých

právných úkonov, ktoré úpadca vykonal pred začatím konkurzného konania a ktorými boli veritelia ukrátení. Rovnako je správca povinný skúmať právne úkony z hľadiska ich platnosti a vymáhať vrátenie plnenia z neplatných právnych úkonov. Takto správca zabezpečuje, aby celý majetok dlžníka (úpadcu) bol použitý na uspokojenie pohľadávok veriteľov. ZoKR do konkurznej podstaty zahrňuje aj majetok, ktorým tretia osoba zabezpečuje záväzky dlžníka (úpadcu), ak tretia osoba na výzvu správcu nezaplatí pohľadávku, ktorú zabezpečuje svojím majetkom. V konkurznom konaní takto dochádza k exekúcii všetkého majetku dlžníka, poprípade aj tretích osôb, čím sa má dosiahnuť najvyššia miera uspokojenia pohľadávok veriteľov.

Z uvedeného vyplýva, že konkurzné konanie zahŕňa v sebe tak základné konanie ako aj konanie exekučné.

3. Konkurzné konanie ako riešenie úpadku dlžníka

Pokiaľ si veriteľ uplatňuje svoju pohľadávku v základnom konaní alebo si ju vymáha v exekučnom konaní, ide len o riešenie majetkového záujmu konkrétneho veriteľa. Konkurzné konanie má podstatne širšie účinky. V prvom rade v tom smere, že nerieši majetkové záujmy jedného veriteľa, ale všetkých veriteľov, ktorí o to prejavia záujem a uplatnia si svoje pohľadávky právne relevantným spôsobom a ďalej v tom, že rieši aj úpadok dlžníka. Úpadok dlžníka má negatívne dopady na iných podnikateľov, ale aj na nepodnikateľov, čo závisí predovšetkým od predmetu činnosti dlžníka. Pôsobenie dlžníkov, ktorí sú v úpadku ohrozuje predovšetkým iných podnikateľov, ktorí pôsobia na trhu. Riziko ohrozenia sa zvyšuje priamo úmerne dobe po ktorú sa úpadok dlžníkov nerieši prostredníctvom konkurzného práva. Podstata rizika spočíva v tom, že pokiaľ tomu istému veriteľovi nezaplatia takíto dlžníci jeho pohľadávky, môžu vyvolať platobnú neschopnosť veriteľa (tzv. druhotná platobná neschopnosť) alebo spôsobiť jeho predĺženie. Riziko reťazenia úpadku potom môže progresívne pokračovať, a to najmä v globálnej ekonomike, ktorá je prepojená nielen

národne ale aj celosvetovo. V súčasnosti tieto riziká vyvolávajú zvýšené obavy pri tzv. finančnej kríze. Jediným legálnym inštitútom na riešenie úpadku dlžníka je konkurzné právo. Je nesporné, že v trhovej ekonomike založenej na slobode podnikania je bankrot podnikateľov prirodzeným javom a je jej sprievodným javom. V každej trhovej ekonomike bez ohľadu na stupeň jej vyspelosti, časť podnikateľov neuspěje v konkurenčnom prostredí a nútene ukončí svoju činnosť v dôsledku bankrotu. Ekonomický neúspech môže postihnúť aj nepodnikateľov, pretože aj vo vyspelých ekonomikách je tendencia zadlžovania obyvateľstva. Primárnou úlohou konkurzného práva je potom určiť kedy sa bankrot fyzickej alebo právnickej osoby, podnikateľa alebo nepodnikateľa bude považovať za úpadok, čo umožní dlžníkovi alebo veriteľovi začať konkurzné konanie a riešiť úpadok buď likvidačným konkurzným konaním alebo konkurzným právom určeným, sanačným konaním. Tým, že konkurzné právo umožní začať konkurzné konanie alebo iné konanie s podobnými účinkami, vo vzťahu k veriteľom, zamedzí aj negatívne pôsobeniu dlžníkov a potenciálnemu reťazeniu bankrotov. Takto konkurzné právo pôsobí v trhovej ekonomike ako ochranný filter, ktorý zachytí tých dlžníkov, ktorí objektívne nie sú spôsobilí uspokojiť všetky pohľadávky svojich veriteľov.

Konkurzné právo zároveň slúži aj na riešenie majetkových pomerov dlžníka, ktorý je v úpadku, pretože dlžník má nielen povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ale má aj právo takýto návrh podať a tým požiadať o riešenie svojho úpadku. Obchodné spoločnosti, ako najčastejší dlžník môžu dosiahnuť prostredníctvom konkurzného práva svoje zrušenie a následne výmaz z obchodného registra, čím dosiahnu nielen majetkové ale aj právne usporiadanie svojich pomerov. V záujme vyváženia právnej ochrany právnických a fyzických osôb v konkurznom práve, zaviedol ZoKR oddĺženie fyzických osôb, ktoré môžu na základe osobitného inštitútu konkurzného práva označeného ako „oddĺženie“ dosiahnuť nevymáhateľnosť tých pohľadávok, ktoré neboli uspokojené v konkurznom konaní.

Konkurzné právo umožňuje podnikateľským subjektom, ktorí sú v úpadku alebo im úpadok hrozí riešenie ich negatívneho ekonomického stavu tak, že im zachová ich ekonomickú podstatu, umožní im naďalej podnikáť a v osobitnom konaní, ktoré upravuje konkurzné právo sa dosiahne

pomerne uspokojenie pohľadávok veriteľov. Pohľadávky v takom rozsahu v akom sa neuspokojili v tomto konaní, buď zanikajú alebo sa stanú nevymáhateľné. Podnikateľský subjekt, ktorý je úspešný v tomto konaní, vychádza z neho oddlžený a môže pokračovať vo svojej podnikateľskej činnosti. Takýmto konaním je podľa ZKV vyrovnacie konanie a podľa ZoKR je to konanie reštrukturalizačné. Vzhľadom na to, že podnikateľské subjekty môžu svoje oddlženie dosiahnuť prostredníctvom reštrukturalizácie nie je dôvod, aby mohli byť aj v prípade fyzických osôb účastníkmi konania oddlžovacieho, i keď to súčasná právna úprava umožňuje.

Vyššie uvedené funkcie plní len konkurzné právo a ich efekt nie je možné dosiahnuť v základnom občianskom súdnom konaní alebo v exekučnom konaní a ani ich kombináciou. Z týchto dôvodov je potrebné pri hodnotení efektívnosti vymáhania pohľadávok v konkurznom vychádzať z týchto funkcií konkurzného práva ako zo základných východísk. Sústreďenie sa len na funkciu uspokojovania pohľadávok veriteľov by výrazne mohlo zatlačiť do úzadia jeho ďalšie nezastupiteľné funkcie a spôsobiť tak jeho neefektívne pôsobenie alebo mutáciu na ďalšie súdne konanie slúžiace len na uspokojovanie pohľadávok veriteľov. Na druhej strane však uspokojovanie pohľadávok veriteľov môžeme považovať za funkciu rozhodujúcu. V ďalšej časti príspevku bude analyzovaný priebeh a dĺžka súdneho konania vo veciach konkurzu, vyrovnania a reštrukturalizácie s osobitným zameraním na efektívnosť vymáhania pohľadávok.

JUDr. Pavol Toman, sudca, Najvyšší súd SR
JUDr. Ondrej Samaš, Vyšší vojenský súd v Trenčíne, predseda súdu

Problematika ukladania trestov v rámci dohodovacieho konania

Jedným z cieľov uskutočnenej rekodifikácie trestného práva (nový Trestný zákon a Trestný poriadok schválené Národnou radou SR v roku 2005 a účinné od 1.1.2006) bolo zvýšenie vymožitelnosti práva aj v takej oblasti, akou je ochrana spoločnosti pred páchatelmi trestných činov. Najmä v oblasti trestného práva procesného sa dôraz položil na celkové urýchlenie trestného konania, tak aby medzi odhalením trestného činu a jeho páchatel'a a skutočným výkonom právoplatne uloženej sankcie, ubehla čo najkrajšia doba. Rekodifikáciou síce bola posilnená zásada kontradiktórnosti konania pred súdom, to však muselo ísť ruka v ruke s rozšírením „odklonov“ v trestnom konaní.

Jedným z najvýznamnejších „odklonov“, ktorého význam vplýva na rýchlosť konania ako v prípravnom konaní tak aj na samotné konanie pred súdom je: „Konanie o dohode o vine a treste“ (§ 232 a § 233 Tr. por. § 331 až 335 Tr. por.). Napriek zdržanlivému postoj, ktorý vo vzťahu k dohodovaciemu konaniu prevládol v aplikačnej praxi v roku 2006, štatistické údaje za rok 2007 a čiastočne za rok 2008 ukazujú, že dohodovacie konanie sa stáva jedným z najvýznamnejších odklonov urýchľujúcich trestné konanie.

Vzhľadom k tomu, že ide u nás o úplne nový procesnoprávny inštitút, je len pochopiteľné, že pri jeho aplikácii postupne vyvstáva celá rada nielen procesných, ale aj hmotnoprávnych problémov. Na tomto mieste by sme chceli stručne poukázať na problém súvisiaci s ukladáním trestu v rámci dohodovacieho konania. Okrem iných vzniká problém už pri stanovovaní dolných a horných hraníc výmery jednotlivých trestov (samozrejme len tam, kde Tr. zák. hovorí o časovej výmere), v rámci ktorých potom prebieha „vyjednávanie“ medzi prokurátorom a obvineným.

Zastávame názor, že by bolo správne, keby na začiatku dohodovacieho konania prokurátor oznámil obvinenému skutočnú do úvahy prichádzajúcu

sadzbu trestu odňatia slobody. Tu však už vznikajú problémy, kedy ani v súčasnosti sa aplikačná prax nevie zjednotiť, aká dolná a horná hranica trestnej sadzby v konkrétnom prípade vlastne prichádza do úvahy. V samotnom Trestnom zákone sa totiž prinajmenšom používajú v tomto smere dva pojmy, ktoré nie sú ale identické. Jednak je to „sadzba uvedená v osobitnej časti“, pričom tu sa má na mysli sadzba trestu odňatia slobody uvedená pri skutkovej podstate trestného činu v Osobitnej časti Tr. zák. (pozri napr. § 10 ods. 1 písm. b/, § 11 ods. 1, § 39 ods. 3 písm. b/, c/, d/, e/ Tr. zák.). V druhom prípade je to „sadzba ustanovená týmto zákonom“ (pozri napr. § 39 ods. 1,2,4 Tr. zák.), pričom tu sa má na mysli sadzba trestu odňatia slobody, avšak po jej úprave podľa niektorých ustanovení Všeobecnej časti Tr. zák.

Ide najmä o úpravu trestnej sadzby podľa § 38 a § 41 ods. 2 Tr. zák. vo vzťahu k dohodovaciemu konaniu je to však aj úprava hraníc trestnej sadzby podľa ustanovenia § 39 Tr. zák. – mimoriadne zníženie trestu.

V súvislosti s dohodovacím konaním z hľadiska určenia trestnej sadzby vzťahujúcej sa na konkrétnu trestnú vec vyvstávajú v súvislosti s mimoriadnym znížením trestu podľa § 39 Tr. zák. najmä tri aplikačné otázky:

1/ Aká dolná hranica sa má na mysli pri mimoriadnom znížení trestu pod dolnú hranicu podľa § 39?

2/ Ako postupovať pri mimoriadnom znižovaní trestu v dohodovacom konaní?

3/ Ako postupovať pri súbehu dôvodov na mimoriadne zníženie trestu pod dolnú hranicu, ak jedným z dôvodov je konanie o dohode o uznaní viny a prijatí trestu?

K predmetným otázkam máme nasledovné názory:

1/ Zastávame názor, že pri znižovaní trestu pod dolnú hranicu je nutné vychádzať z dolnej hranice, ktorá vyplynie až po jej úprave (zvýšení) v zmysle § 38 alebo 41 ods. 2 Tr. zák. iba ak takéto zvýšenie dolnej hranice neprichádza do úvahy, vychádza sa u trestu odňatia slobody z dolnej hranice

trestnej sadzby uvedenej v osobitnej časti Tr. zák. v ustanovení § 39 ods. 3 sa síce hovorí o dolnej hranici trestnej sadzby uvedenej v osobitnej časti Tr. zák., avšak tu ide len o obmedzenie pre uloženie najnižšieho možného trestu odňatia slobody pri jednotlivých trestných činoch všeobecne. Toto obmedzenie sa vzťahuje rovnako na prípady, kedy bola dolná hranica upravená (zvýšená) ako aj na prípady, kedy dolná hranica sadzby trestu odňatia slobody uvedená v osobitnej časti Tr. zák. takto zvýšená nebola. Je potom len pochopiteľné, že v prípade prvotného zvýšenia dolnej hranice trestnej sadzby napr. o $\frac{1}{2}$ (§ 38 ods. 5 Tr. zák.) mimoriadne zníženie trestu bude znamenať, že sa uloží trest odňatia slobody síce pod upravenú dolnú hranicu, ale stále v sadzbe uvedenej v osobitnej časti Tr. zák.

2/ Pri určovaní dolnej hranice, pod ktorú sa môže mimoriadne znižovať trest v konaní o dohode sa bude rovnako postupovať ako pod bodom 1/. Výnimka obmedzenia najnižšieho mimoriadne zníženého trestu, tu však neplatí podľa § 39 ods. 3, ale § 39 ods. 4 Tr. zák., t.j. súd môže uložiť trest odňatia slobody znížený len o $\frac{1}{3}$ pod dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby (teda má sa na mysli prípadne aj zvýšená dolná hranica trestnej sadzby).

Uloženie mimoriadne zníženého trestu v konaní o dohode pod dolnú hranicu trestu odňatia slobody uvedenej v osobitnej časti Tr. zák. v prípade, ak dolná hranica uvedená v osobitnej časti bola zvýšená podľa § 38 resp. 41 ods. 2 Tr. zák. považujeme za uloženie trestu mimo zákonom stanovenej trestnej sadzby, čo okrem iného je dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. zák.

3/ Iná situácia nastane v prípade, ak existuje súbeh dvoch alebo viacerých dôvodov na mimoriadne zníženie trestu, pričom jedným z týchto dôvodov je konanie o dohode o uznaní viny a prijatí trestu (§ 39 ods. 2 písm. d/ Tr. zák.). Problém, ktorý vyplynul z aplikačnej praxe spočíva v tom, či platí obmedzenie najnižšieho možného mimoriadne zníženého trestu odňatia slobody podľa § 39 ods. 3 alebo ods. 4 Tr. zák. Dokonca sa vyskytol aj názor, že v takomto prípade sa má dvakrát mimoriadne znížiť trest pod dolnú hranicu.

Zastávame názor, že v prípade takéhoto súbehu dôvodov na mimoriadne zníženie, sa obmedzenie o $\frac{1}{3}$ podľa § 39 ods. 4 Tr. zák. sa vôbec neuplatní (v opačnom prípade by obvinený, ktorý pristupuje na dohodu bol znevýhodnený, pretože mimoriadne zníženie podľa § 39 ods. 3 môže byť väčšie než podľa § 39 ods. 4 Tr. zák.). Možno teda v takomto prípade uložiť

trest znížený aj viac ako o 1/3, pri zachovaní postupu uvedeného pod bodom 1/, pričom platia maximálne hranice zníženia uvedené v § 39 ods. 3 Tr. zák.

Je pritom logické, že v prípade súbehu zákonných dôvodov na mimoriadne zníženie trestu, sa táto okolnosť prejaví v rozsahu mimoriadneho zníženia trestu.

Sme si vedomí, že na takomto malom priestore sme nemohli vyčerpať ani vyčerpávajúco odpovedať na problematiku ukladania trestov v dohodovacom konaní. Budeme radi, keď sa so svojimi poznatkami k danej problematike vyjadria aj iní autori.